

ders", en dat hij een grafrede zal geven op een doode vlinder.

De gewoonte, om door het stellen en beantwoorden van vragen de Zondagavonddienst, zoo niet stichtelijk, dan toch aantrekkelijk te maken, neemt hand over hand toe en leidt tot allerlei dwaasheden. Een zekere predikant William Elliott Hammond, te Wheeling, kondigt aan, dat hij de volgende vragen zal beantwoorden:

1. Wat was het resultaat van uw persoonlijk interview met Fatty Arbuckle? (de bekende movie-artist, die te San Francisco den dood veroorzaakte van een movie-actrice).

2. Vertel ons, wat Arbuckle zei, toen hij hem vroeg op welke wijze hij 80 pond gewicht verloor.

3. Kunnen meisjes met groote voeten tandarts zijn?

4. Hebben dingen, die met de dooden begraven worden, ook invloed op de ziel?

5. Trekt concentratie van gedachten de geesten van onze overleden vrienden aan?

6. Heeft voortdurende droefheid over den dood van een geliefde invloed op zijn ziel?

7. Moeten de Vereenigde Staten zich op den volgenden oorlog voorbereiden?

Deze gewoonte leidt vanzelf tot het bespreken van wereldsche onderwerpen op den kansel. Zulke onderwerpen kunnen van algemeen belang zijn, zooals b.v. het bespreken van den oorsprong en groei van de Republikeinsche partij, of verlopen in discussies als deze:

"Liefdes Triomf"

Hoe de liefde psychologisch onweerstaanbaar te maken. Hoe ongunstige toestanden en hindernissen van de liefde te overwinnen. Hoe koudheid en onverschilligheid in het voorwerp zijner liefde te overwinnen. Troost voor hen, die bemind hebben zonder succes. Hoe zij, die liefde missen, al de belooningen der liefde kunnen bezitten door zich toe te leggen op sublimatie (wat dat dan ook mag zijn). Hoe de liefde onvoorwaardelijk genoten kan worden. Dit is de laatste bespreking van het Liefdes-leven.

Deze dingen mogen ons „uitersten" toonen, zij zijn toch zeer sprekend voor de zucht om de kerk vast te houden en de menschen te binden, niet door de macht van Gods Woord of de werking van Zijn Geest.

Hier speculeert de vindingrijke mensch op de nieuwsgierigheid van godsdienstig indifferenten.

Wanneer de Kerk door zulke kunst- en vliegmiddelen gediend moet worden, is haar ondergang niet ver meer.

Zonder in al deze uitersten te vervallen heeft de eenzijdig mysticistische strooming, die de theologie in ons land op een doolspoor bracht, analogieën met deze buitensporigheden vertoond. De wellustigheid, waarmee vreemdsoortige vergelijkingen en opzienbarende titulatuur ook nu nog in bladen als „De Saambinder" worden gezocht, wijst op een dergelijk angstgevoel: zekere reclamezucht grijpt naar buitensporigheden, die de aandacht trekken, omdat de eigen gedachten niet meer boeien. De lijnen der Godsopenbaring kan men niet meer grijpen; klaar eenvoudig wil men ook niet zijn; en het einde is: de vlucht in deze buitensporigheden. Al kan het angstgevoel veel ter verontschuldiging bijbrengen, toch is de bijbel er niet, om de armoede en den onwil zijner lezers te helpen bedekken achter wat tooneelwerk, decors met bijbelteksten of -termen. Wie aan openbaring geloofd, moet haar lijnen weten te vinden of anders zwijgen.

K. S.

Ingezonden.

Geachte Redactie!

De ondergeteekende wenscht, zangende de bespreking van zijn geschrift „Heeft letterkundige kritiek waarde?" door M. J. Leendertse in No. 37 van Uw blad, de volgende zakelijke rectificaties te maken.

Naar aanleiding van mijn kritiek op Vondels regel:

Het hemelsch uurwerk tellt geen stonden

citeert de bespreker mij aldus: „Dit overigens zeer aandoenlijke" gedicht is in strijd met de logica"; er staat echter in mijn brochure p. 26: „en dus is de aangehaalde regel van dit overigens zeer aandoenlijke gedicht met de logica in strijd."

Verder luidt het in de recensie:

„Hij (d.w.z. Dr de Jong) orakelt: „Dat ook religieuze motieven het letterkundig oordeel wel eens vertroebelen, spreekt vanzelf. Nog in de negentiende eeuw (lees: twintigste eeuw) geven (lees: geven) zekere sectariërs de voorkeur aan de gebrekkige psalmberijming van Datheen uit het Fransch boven voortreffelijke vertalingen uit het oorspronkelijke."

In mijn brochure staat, p. 12 na „oorspronkelijke" 31), verwijzende in de „Aanmerkingen" p. 28 naar Glasius, Biogr. woordenb. v. Ned. godgel. I (1851) sv. Dathenus p. 341; het is dus niet juist, dat ondergeteekende „orakelt"; hij constateert gewoonweg een feit. De weglating van mijn verwijzing en de invoeging van lees: twintigste eeuw en lees: geven, zijn misleidend.

U dank zeggende voor de verleende plaatsruimte,

Hoogachtend, Dr K. H. E. DE JONG.

Over „Haatste een kort wederwoord:

De in geding zijnde alinea staat in de brochure van Dr de Jong niet tusschen aanhalingsteekens. Ik had alzo volrecht ze te beschouwen als de meening van Dr de Jong zelf. Een verwijzing naar Glasius verandert daaraan niets. Bovendien staat er in noot 31 niet: bij Glasius, maar: vergelijk Glasius.

Twee afdoende redenen, gevoegd bij 't feit, dat deze passage zoo logisch past in den gedachtenloop van den schrijver, om van bedoelde verwijzing geen melding te maken.

In de betrokken zinsnede, zooals ze in de brochure stond in verband met 't onderwerp, zat deze onvolledigheid. Genoemde sectariërs gebruikten niet slechts in de 19e eeuw, maar gebruikten thans nog de psalmen van Datheen. In mijn ijver van welwillendheid heb ik gepoogd door invoeging van lees: twintigste eeuw en lees: geven deze onvolledigheid aan te vullen. Maar de grondfout van heel deze zinsnede is en blijft: Het feit, dat zekere sectariërs nog immer de psalmen van Datheen zingen, heeft niets, niets, niets hoegenaamd met „het letterkundig oordeel" te maken.

Het is heel loffelijk „gewoonweg een feit" te „constateeren", maar dan moet men 't feit goed constateeren en niet half. Dat is ook in strijd met de logica.

Bij 't gebruiken der psalmen in de „gebrekkige berijming van Datheen" kunnen heel wat dingen ter sprake gebracht worden: volkpsychologische, religieuze motieven, enz., maar geen „letterkundig oordeel". Wie zegt van wel, zelf of het van wie ook napraat, slaat de plank mis.

Rest me Dr de Jong te vragen, nader zijn beschuldiging te staven, als zou de weglating van zijn verwijzing en de invoeging van lees: twintigste eeuw en lees: geven „misleidend" zijn geweest.

M. J. LEENDERTSE.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Nijmegen: P. Hekman te Loozener en H. M. Ploeger te Appelscha.

Utrecht (vac.-wijn): Dr J. C. de Moor; D. Schiede te Oude-water en J. H. Telkamp te Middelburg.

Beroepen te:

Barendrecht: W. Faber te Hoogeveen.

Gorredijk: L. v. d. Zanden, cand. te Putten (G.).

Den Haag-West: P. Nomes te Delfshaven.

Heineoord: J. W. v. Tol te Scharendijke.

Nieuwerkerk (Z.): G. H. de Jonge te Lutjegast.

Paasens c.s.: H. de Zwart te Twizel.

Weesp: W. A. Wiersinga te Wormer.

Aangenomen naar:

Arnhem (Fr.): S. J. P. Goossens, cand. te Amersfoort.

Hoskoop: T. Petersen te Wolven.

Watergraafsmeer: J. D. Boerkool te Velsen.

Wommers: C. J. de Krugter te Hasselt.

Bedankt voor:

Andel en Giessen-Bijwijk: D. P. Kalkman te Krimpen a. d. Lek.

's Gravenmoer, Monnikendam, Raamsloot en Zalthoornel: S. J. P. Goossens, cand. te Amersfoort.

Intrede te:

Amsterdam-West (Sloterdijk): B. v. d. Werff. Tekst Efese 2: 20-22.

Fogelnoord (Ridam): C. von Meyenfeldt. Tekst Dem. 32: 11 en 12a.

Mussekanaal: D. J. Velsink. Tekst Hand. 24: 24 en 25.

Jubilea:

20 Juli: R. Middelveld te Hoogkerk, 25 jaar.

24 Juli: C. W. J. v. Lunnel te Zuidland, 40 jaar.

24 Juli: Th. D. Prins te Betsward, 40 jaar.

Dr S. O. Los.

Te Den Haag (Oost) heeft in de vergadering van den Kerkeraad der Geref. Kerk Dr S. O. Los een woord van afscheid gesproken met het oog op zijn vertrek naar Zuid-Afrika, waarvoor hem (buiten bezwaar van de financiën der Kerk) een verlof verleend is voor den tijd van een half jaar.

Candidaten tot den H. Dienst.

De heer E. de Jong, Theol. doct. te Rotterdam, en beroepen pred. bij de Geref. Kerk van Bellingwolde en Nieuweschans, is door de Classis Winschoten na peremptoir examen toegelaten tot de bediening des Woords en des Sacramenten.

Nieuwe Predikantsplaatsen.

Te Groningen is op de vergadering van den Kerkeraad der Geref. Kerk de wenselijkheid nitsproken van het instellen van een zesde predikantsplaats.

De S. J. Vogelaar. De classis Ommen van de Geref. Kerken nam het volgende voorstel inzake den oud-Directeur van de „Glinhorst" met op twee na algemeene stemmen aan:

De Vergadering, kennis genomen hebbende van de uitspraak van het Gerechtshof te Amsterdam, in de zaak van De Vogelaar, van oordeel, dat deze uitspraak geen aanleiding geeft tot maatregelen van tucht over De Vogelaar, gaat over tot de orde van den dag.

Het Comité van de Centrale Diaconale Conferentie der Geref. Kerken besloot de 35de Conferentie te doen houden op Woensdag 14 September a.s. te Utrecht. Punten voor het agendium moeten worden ingezonden vóór 25 Juli bij den heer M. C. Wijnbeek te Baarn.

Evangelisatie in den Z.-O. hoek van Friesland.

Op de vergadering van de classis Heerenveen der Geref. Kerken is op voorstel van Deputaten voor den Evangelisatie-arbeid in den Zuid-Oosthoek van Friesland, het volgende besloten:

1e. Deputaten voor den Evangelisatie-arbeid op te dragen, in overleg met de Kerken van Hemrik en Hoornsterwaag, om te zien naar een geschikten Dienaar des Woords of candidaat, en den genoemden Kerken te adviseeren, dezen te beroepen.

2e. Deputaten te machtigen, ten spoedigste over te gaan tot pastoriebouw, en voor dit doel voorzover noodig te besteden het beschikbare kapitaal voor Evangelisatie-arbeid.

GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND.

Beroepen te:

Zaandam: G. W. v. Deth, cand. te Bloemendaal.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Noordeloos: D. J. v. Brummen te Driebergen.

Bedankt voor:

Haarlem (2e pred. pl.): G. Wisse te Utrecht.

Leeuwarden: K. Groen te Baarn.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Slidrecht: J. Vriendenhiel te Bruinisse.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Tweetal te:

Scherpenzeel (Gld.): E. Warmolts te Heerde en B. Bataaen te Utrecht.

Beroepen te:

Alphen a. d. Rijn (2e pred. pl.): R. P. A. Rutgers te Katwijk aan Zee.

Almkerk: G. P. v. IJterzon te Gelselaar.

Elburg: L. v. Mastrijs te Harderwijk.

Loosduinen: G. Venema te Appingedam.

Muiden en Dinteloord: J. D. v. Hof te Winis.

Ouddorp: S. Goverts te Oldebroek.

Handwijk: A. M. den Ouden te Middelhamis.

Rotterdam: H. de Vos te Akersloot.

Stedum: A. Steenbeek te Dorkwerd.

Aangenomen naar:

Denekamp (O.): J. Hoffer te 's-Heerenhoek (Z.).

Guntum bij Leeuwarden: H. Slok te Brichsch Nieuwland.

's-Heerenberg (toez.): H. M. Sassen te Schoonoord.

Mussekanaal: Th. J. Mudde te Made.

Nietwip Pekela: M. D. Gisman te Zunderdorp.

Rijssen: A. H. J. G. v. Voorthuizen te Nijkerk (G.).

Bedankt voor:

Dirksland: S. C. Groeneveld te Leerdam.

Edele: E. A. A. Snijelaar te Muntgem.

Katwijk aan Zee (vac.-L. Voorsteegh) (toez.): G. de Vries te Oosterend (Fr.).

Maartensdijk (U.): P. Kuyman te Houten.

Moercapele: C. v. d. Wal te Rijnswaterwoude.

Oosterwolde (Gld.): G. Alers te Nieuw-Lekkerland.

Oosterwijk bij Leerdam: S. A. C. Rijnenberg, em.-pred. te Wassenaar.

Putten (G.): K. J. v. d. Berg te Amersfoort.

Vriezenveen (2e pred. pl.): W. J. Keller te Nieuwkoop.

Intrede te:

Midsland: Tj. de Boer. Tekst Rom. 1: 16.

Morra: C. M. de Jong. Tekst Rom. 1: 16.

Schoonhoven: J. H. Gunning E. Bzn. Tekst Ps. 51: 14b en 15.

Afscheid van:

Heleenveen: T. G. Meester. Tekst Rom. 8: 15.

Haarlem: G. C. H. Bos. Tekst 2 Cor. 4: 13.

Midlum: H. B. Spijkhofer. Tekst Rom. 8: 35a.

Wereldbond der Kerken.

Maandag is onder voorzitterschap van Prof. Dr J. A. Cramer te Utrecht een vergadering van het bestuur der Noord. afdeling van den Wereldbond der Kerken gehouden.

Na behandeling van eenige interne aangelegenheden, waaronder het besluit, het secretariaat en penningmeesterschap een hand te vereenigen, naar aanleiding waarvan Prof. Dr H. Bouwman uit Kampen het secretariaat overdroeg aan den fungerenden penningmeester, Dr J. C. Wissing, te Vught, werd het onderwerp der agenda: welke verdere propaganda vooral in den komende winter zou kunnen en moeten worden gevoerd, in behandeling genomen.

Een levendige discussie ontwikkelde zich. De vraag was, of de wereldbond hoofdzakelijk, zoo niet alleen, positie moest nemen tegen den oorlog — een meening, vooral door Dr J. W. K. Hoeyers, afgevaardigde der Ev. Luth. Kerk, voorgestaan — of dat de wereldbond ook andere zaken binnen de sfeer van zijn belangstelling moest betrekken (pers. opium- en blanke slavenhandel, enz.). Het laatste werd speciaal door den heer L. J. van Wijk, afgevaardigde van het Nederlandsch Bijbel-Genootschap, watj verdedigd, die zeide, dat de volledige naam: wereldbond tot het bevoorliefen van een goede verstandhouding tusschen de volken door de Kerken, er duidelijk op wees, dat niet alleen actie tegen den oorlog werd beoogd en dus wel degelijk positie moest worden genomen tegen alles, wat de goede verstandhouding tusschen de volken belemmerde en dikwijls kiemen voor den oorlog in zich droeg, hieteen h.v. bij den opiumhandel zeer duidelijk het geval was, en alles diende te worden gesteund, wat de verbodering bevorderlijk kon zijn.

Prof. Cramer oordeelde, dat zich in de vergadering eigenlijk niet een principieel verschil openbaarde, doch het slechts de vraag was, waar men het accent wilde leggen. Hij herinnerde eraan, dat de wereldbond op zijn internationale congressen reeds lang ook die zaken onder de oogen zag, welke niet direct op den oorlog betrekking hadden, dat er ook reeds een persbureau vanwege den wereldbond was opgericht, dat zich ten doel stelde, juiste berichten te verspreiden en alle tendentieuze te bestrijden.

Een andere vraag was, hoe ook in Nederland meer belangstelling zou zijn te wekken. Alle aanwezigen waren het er over eens, dat er meer moest en kon gedaan worden. De W. R. M. Noordhoff, afgevaardigde der Remonstrantische Broederschap, gesteund door anderen, zou het wenschelijk achten, dat er een bondschap gericht wordt tot de kerken in Nederland.

Prof. Cramer acht dit voorloopig praematur en stelde voor, in October a.s. weer een vergadering bijeen te roepen en de kerken en godsdienstige vereenigingen in Nederland uit te noodigen, daarheen twee afgevaardigden te zenden, in welke vergadering dan door hem verslag zal worden uitgebracht van alles, wat op de vergadering van het internationaal comité, die eind Juli te Konstanz gehouden wordt, in behandeling komt. Daar op dit congres, dat hij zal bijwonen, ongeveer alle arbeid van den Wereldbond ter sprake komt, zou naar aanleiding daarvan in de October-vergadering met de afgevaardigden der kerken en godsdienstige vereenigingen kunnen overlegd worden, wat in ons land kan en moet gedaan worden. Ook zou dan beslist kunnen worden, of het wenschelijk is, een bondschap tot de kerken te richten. Dit voorstel vond volledige instemming, en bedoelde vergadering werd bepaald op 20 October.

Ten slotte werd op voorstel van Dr T. H. G. van IJterzon besloten, te trachten, dat in den komende winter zoveel mogelijk, allereerst in de groote steden, wereldbondavonden worden gehouden, waarin de gemeenten nader met doel en arbeid van den wereldbond in kennis worden gebracht. Alle aanwezigen stelden zich op verzoek van den voorzitter als spreker beschikbaar.

Hierna werd de vergadering, die een zeer warmtevoel verloop had, gesloten.